

4. Mzdy

Nejčastěji zadávaným heslem ve vyhledávači na internetové stránce Českého statistického úřadu jsou „mzdy“ (druhým v pořadí je „obyvatelstvo“). Tento zájem je dlouhodobý a svědčí o potřebě uživatelů, ať už manažerů tzv. „lidských zdrojů“ nebo laiků, orientovat se na trhu práce. Mzda je u nás stále nejsrozumitelnějším ukazatelem pozice na sociálním žebříčku, ačkoli jde o ukazatel metodicky velmi složitý a je obzvláště citlivý na ochranu individuálních dat. Údaje o mzdách nevytvářejí úplný obraz o životní úrovni, jsou ale stále její rozhodující částí. Zjišťování mezd patří do sociálních statistik a také do statistiky makroekonomické.

Existují 3 producenti dat o příjmech jednotlivců a domácností: Český statistický úřad, Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR a soukromé subjekty, které našly mezery v uspokojování poptávky po datech a po mzdových analýzách. Do třetí skupiny patří i privátní zprostředkovatelé práce, někteří z nich vyvinuli internetové aplikace poskytující anonymní porovnání individuální mzdy.

ČSÚ provádí tradiční zjišťování mezd pomocí **výkazů od ekonomických subjektů**, od nichž získává údaje o evidenčním počtu zaměstnanců a hrubých mzdách. Z nich se počítají průměrné mzdy a publikují se v třídění podle podnikových charakteristik (např. podle odvětví nebo forem vlastnictví) a podle krajů tzv. **podnikovou** metodou, tzn. podle sídel podniků. Agregované údaje o mzdové diferenciaci se používají zejména pro makroekonomické analýzy.

ČSÚ kromě toho zjišťuje disponibilní důchod domácností pomocí periodického výběrového zjišťování o peněžních a naturálních příjmech domácností, tzv. **Mikrocenzu**. Poslední proběhl v roce 2003, domácnosti se při něm samy zařazovaly do intervalu, který odpovídal jejich čistým měsíčním peněžním příjmům v roce 2002. Kromě toho se u jednotlivých ekonomicky aktivních členů domácností zjišťovala jejich osobní prohlášení o všech peněžních i nepeněžních příjmech. Podobný charakter má **statistika rodinných účtů**, což je kontinuální výběrové šetření ČSÚ o struktuře příjmů, vydání a spotřebních vyklóstech domácností.

Pro potřebu regionálního srovnání, které je těžištěm této publikace, jsme zvolili tzv. **strukturální mzdovou statistiku**, která poskytuje množství konzistentních a podrobně tříděných dat. Zdroj této statistiky se nazývá Regionální statistika cen práce (RSCP), jejím gestorem je MPSV ČR. Data jsou dostupná na <http://portal.mpsv.cz/sz/stat/vydelky>. RSCP je založena na pravidelném zjišťování mezd jednotlivých zaměstnanců za skutečně odpracovanou dobu (tzn. bez neplacených časů), nikoli na porovnání celkových objemů mezd a evidenčních stavů zaměstnanců na úrovni podniků či organizací, jako je tomu u výkaznické metody ČSÚ. Data strukturální a výkaznické statistiky mezd nelze proto přímo srovnávat. Rozdíl je zejména v definici podnikatelské a nepodnikatelské sféry a v metodě výpočtu výdělkových charakteristik. Výhodou strukturální statistiky je, že používá tzv. pracovištní metodu pro rozčlenění dat do krajů podle místa skutečného výkonu práce, nikoli podle sídla ekonomického subjektu. Strukturální statistika nezahrnuje zaměstnance s týdenním úvazkem kratším než 30 hodin. Kromě všech složek hrubé mzdy a druhu zaměstnání podle podrobné klasifikace KZAM-R se sleduje pohlaví, dokončené vzdělání a věk zaměstnance. Třídění zahrnuje např. velikost podniku podle počtu zaměstnanců, odvětví podle OKEČ (třídy A-O), finanční kontroly podniku, existence kolektivní smlouvy, doby zaměstnání u současného zaměstnavatele aj.

RSCP čerpá data ze dvou zdrojů – prvním je tzv. Informační systém o průměrném výděлку (ISPV), což je čtvrtletní výběrové zjišťování mezd v podnikatelském sektoru. Gestorem je MPSV, sběr dat provádí Trexima, s.r.o., elektronickou formou přímo z podnikových databází. ISPV je z důvodu rozsáhlosti základního souboru šetřením **výběrovým**. Výběr je náhodný na základě Registru ekonomických subjektů, pravděpodobnost zařazení subjektu stoupá s počtem zaměstnanců, ekonomické subjekty s méně než 10 zaměstnanci zařazeny ale nejsou. Jsou šetřeny právnické a fyzické osoby zapsané v obchodním rejstříku ze všech odvětví národního hospodářství. Výsledky ISPV jsou jako u každého výběrového šetření zatíženy výběrovou chybou a non-respons, data se

dopočítávají na úrovni ČR a krajů. Výsledky se publikují ve spolupráci s ČSÚ, naposledy např. v publikaci ČSÚ 3109-07 Struktura mezd zaměstnanců v roce 2006 (<http://www.czso.cz/csu/2007edicniplan.nsf/p/3109-07>).

Druhým zdrojem RSCP jsou údaje o platech a odměnách v nepodnikatelské sféře, kterým je od roku 2004 Informační systém o platu (ISP) Ministerstva financí ČR, což je na rozdíl od ISPV plošné pololetní šetření (více na www.mfcr.cz/isp).

Přehled celkového vývoje a diferenciacie mezd v ČR

Vývoj mezd v 90. letech byl velmi rozkolísaný vlivem transformace ekonomiky – po roce 1990 nominální mzdy výrazně rostly a vyrovnávaly tak propad reálných mezd. V roce 1997 došlo ke zpomalení růstu reálných mezd, v roce 1998 dokonce k poklesu, od té doby se udržuje poměrně stabilní růst, jak ukazují tabulka 1 z dat výkaznictví ČSÚ. Tempo růstu od roce 2006 zrychluje.

Tabulka 1: Vývoj průměrných mezd v ČR

	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Průměrná hrubá mzda (Kč)	8307	9 825	10 802	11 801	12 797	13 614	14 793	15 866	16 917	18 041	18 985	20 211
<i>Index nominální mzdy</i>	118,6	118,3	109,9	109,2	108,4	106,4	108,7	107,3	106,6	106,6	105,2	106,5
<i>Index spotřebitelských cen</i>	109,1	108,8	108,5	110,7	102,1	103,9	104,7	101,8	100,1	102,8	101,9	102,5
Index reálné mzdy	109,3	108,2	102,5	99,8	105,2	103,6	103,5	104,6	105,7	104,0	103,1	104,2

Zdroj: výkaznictví ČSÚ, ekonomické subjekty podnikatelské sféry s 20 a více zaměstnanci (ve finančnictví všechny subjekty) a všechny organizace nepodnikatelské sféry (definice sfér je odlišná než ve strukturální statistice v ISPV)

Popsat základy diferenciacie mzdových poměrů v krajích ČR podle **strukturální mzdové statistiky MPSV** by ideálně znamenalo popsat 14 souborů pomocí standardních ukazatelů variability. Na internetové stránce MPSV jsou k dispozici jen vybrané střední hodnoty (průměr, medián, kvartily a 1. a 9. decil) pro ČR celkem a pro 14 krajů v třídění na podnikatelskou a nepodnikatelskou sféru a podle základních charakteristik zaměstnanců. Mzdy mají typicky symetrické rozložení zešikmené zprava, tzn. s průměrem vychýleným doprava (zleva je soubor individuálních mezd omezen hodnotou minimální mzdy, zprava mzdy v podstatě omezeny nejsou). Jinými slovy, průměr mezd je ovlivněn odlehlými vysokými hodnotami, proto je průměr většinou vyšší než medián (= mzda toho zaměstnance, který je uprostřed souboru uspořádaného podle výše mzdy) nebo modus (= mzda, jejíž hodnota je nejčetnější, tj. pobírá ji nejvíce zaměstnanců). Při porovnávání krajů v dalším textu a grafech na základě dat strukturální statistiky dáváme přednost **mediánu** právě proto, že není citlivý na odlehlé vysoké hodnoty mezd a je vhodnou alternativou k častěji publikovaným průměrným mzdám. Krajské rozdíly v rozložení mezd by nejlépe charakterizovaly grafy nebo alespoň míry rozptýlenosti individuálních dat – ty však k dispozici nemáme.

Úvodem se podíváme na aktuální charakteristiky souboru mezd strukturální statistiky celé ČR podle v tabulce 2. Více zešikmený je podle očekávání soubor mezd v podnikatelské sféře národního hospodářství. Tento soubor má větší variabilitu, jak ukazují poměry krajních kvartilů, resp. decilů. Decilový poměr má od 90. let rostoucí tendenci, zřetelnou zejména po roce 2001. Další rozbor pro celou ČR v časové řadě 1993 – 2004 lze nalézt v publikaci ČSÚ 3111-05 Mzdová diferenciacie zaměstnanců v roce 2004 (<http://www.czso.cz/csu/2005edicniplan.nsf/p/3111-05>).

Tabulka 2: Vybrané střední hodnoty souboru hrubých mezd v ČR v 1. – 2. čtvrtletí 2007

1 - 2 čtvrtletí 2007	Podnikatelská sféra	Nepodnikatelská sféra
Průměr	23 924	22 371
1. decil	11 368	12 138
1. kvartil	14 601	16 719
Medián	19 352	21 087
3. kvartil	26 097	25 999
9. decil	36 958	33 187
<i>decilový poměr</i>	3,25	2,73
<i>kvartilový poměr</i>	1,79	1,56

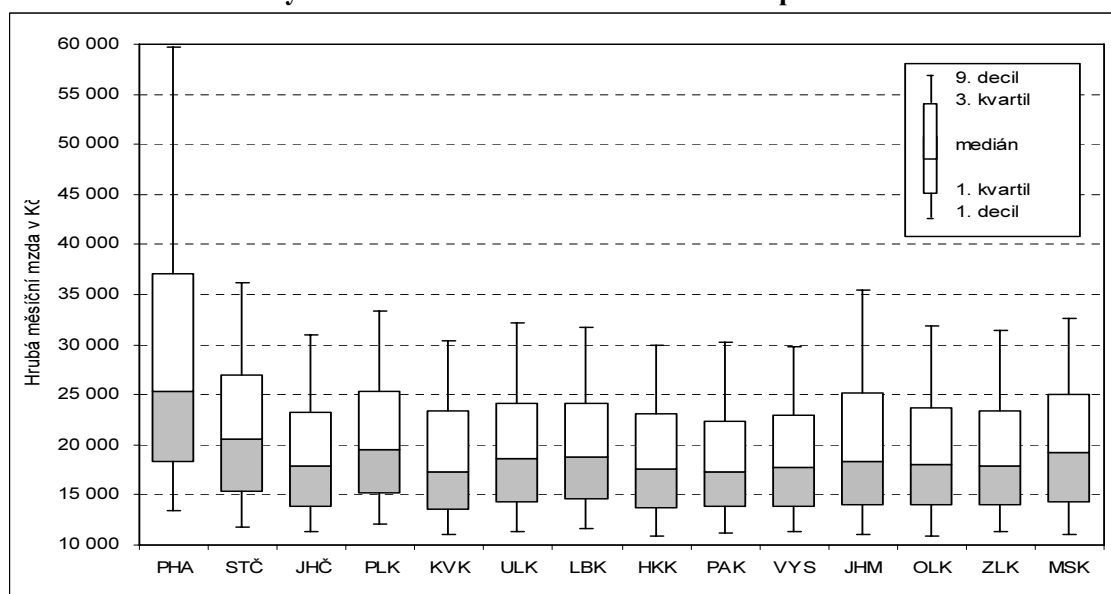
Zdroj dat pro tuto tabulku a všechny následující tabulky a grafy: strukturální statistika mezd MPSV ČR (RSCP) <http://portal.mpsv.cz/sz/stat/vydelky>

Mezikrajská diference mezd v ČR

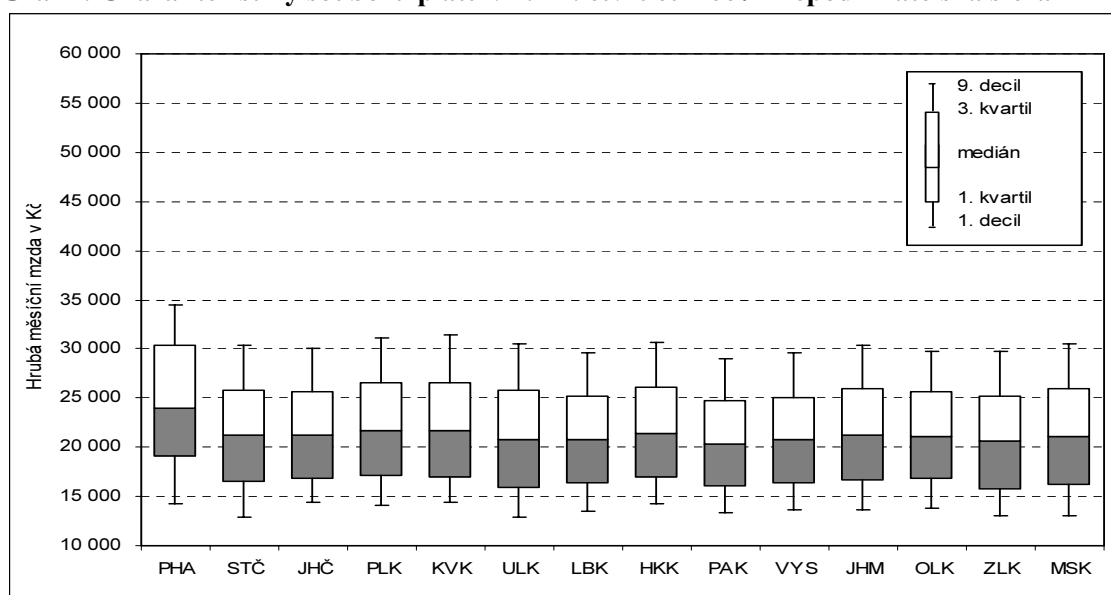
Následující grafy dokumentují rozdílnost průměrných hrubých měsíčních mezd mezi 14 kraji ČR. Musíme mít stále na paměti charakter dat (výběrová strukturální statistika mezd s dopočty za kraje). Ve většině srovnání se nutně projevuje specifikum hl. m. Prahy mezi ostatními kraji.

Střední hodnoty krajských souborů hrubých měsíčních mezd v Kč přehledně srovnávají tzv. krabičkové grafy 1 a 2. V grafu 1 pro podnikatelskou sféru je nejvíce markantní odlišnost Prahy jak v nejvyšších mzdách, tak i v ostatních kvantilech (10 % mezd zde překračovalo hodnotu 9. decilu 59 700 Kč měsíčně). Vysoká úroveň 9. decilu je podle očekávání i ve Středočeském a Jihomoravském kraji a dalších krajích s velkými krajskými městy, kde se soustřeďují pracovní místa s nejvyššími kvalifikačními požadavky. Nejnižší hodnoty mediánů byly dosaženy v krajích Karlovarském a Pardubickém, nejnižší špičkové mzdy (nad 9. decilem) byly pak v kraji Vysočina.

Graf 1: Charakteristiky souborů mezd v 1. - 2. čtvrtletí 2007 - podnikatelská sféra

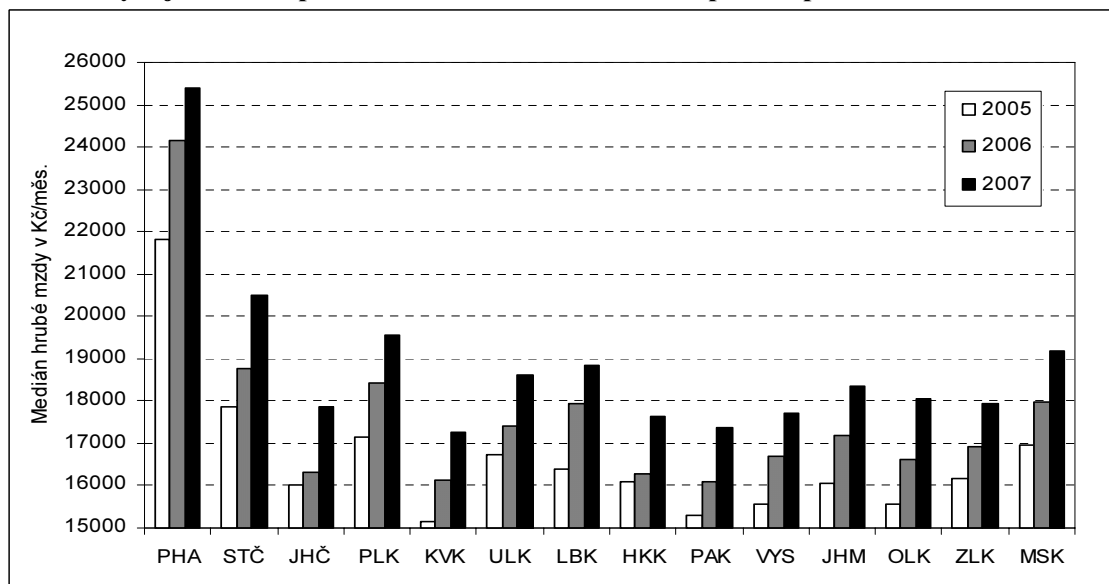
Graf 2: Charakteristiky souboru platů v 1. - 2. čtvrtletí 2007 - nepodnikatelská sféra

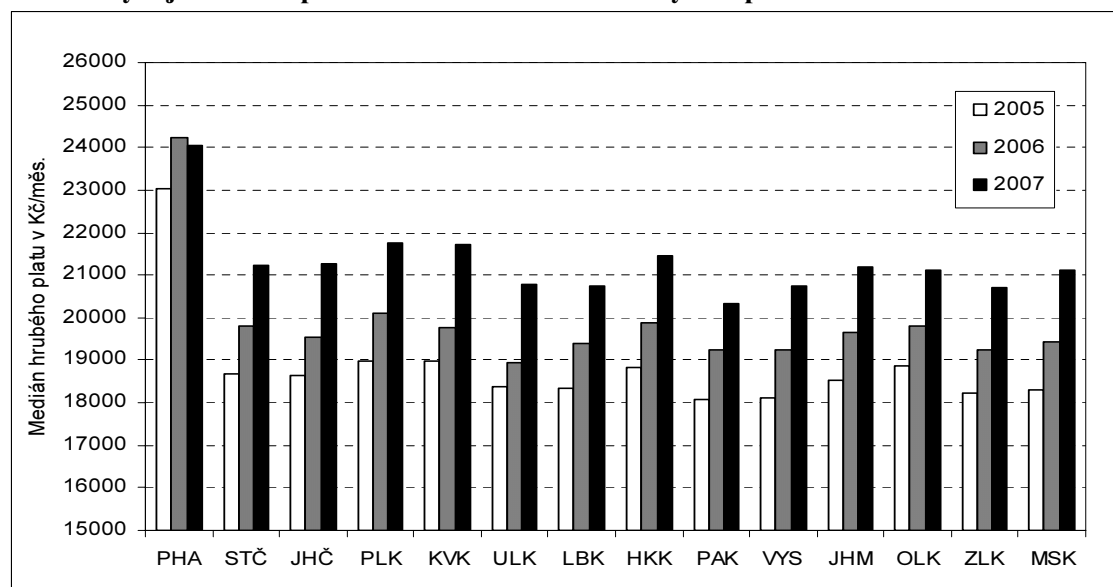
Graf 2 dobře ilustruje větší vyrovnanost krajů v nepodnikatelské sféře (záměrně je ponechána stejná stupnice jako u grafu 1) – Praha se podle očekávání neodlišuje tolik od ostatních krajů. Hodnota mediánu v kraji Ústeckém, Libereckém, Hradeckém, Pardubickém, Vysočině a Zlínském zůstala pod 21 000 Kč. Naopak nejvyšší hodnotu mediánu má po Praze kraj Plzeňský a následuje překvapivě kraj Karlovarský, který má po Praze i nejvyšší hodnotu 9. decilu mezd, absolutní rozdíly však nejsou velké.

V grafu 3 a 4 je porovnána úroveň mediánů – jsou ponechány opět stejné stupnice pro obě hospodářské sféry pro možnost srovnání, navíc je zde porovnání posledních 3 roků (data vždy za 1. pololetí). Tím, že se graf soustředí na mediány a nikoli na odlehle hodnoty nad 9. decilem, mohou lépe vyniknout odlišnosti jednotlivých krajů. Oba grafy také zdůrazňují fakt, který krabičkové grafy 1 a 2 mohly zastřít – mediánové mzdy jsou obecně vyšší ve sféře nepodnikatelské (s částečnou výjimkou Prahy). V podnikatelské sféře dále například upoutá zaostávání krajů Karlovarského, Pardubického, Vysočiny, Královéhradeckého, Jihočeského a Zlínského – polovina zaměstnanců v těchto krajích pobírala hrubou měsíční mzdu nižší než 18 000 Kč, atp. Přesný přehled obsahuje tabulka 3 – kraje jsou v ní seříděné podle hodnot mediánů v letech 2007 (přesněji jde o první pololetí roku). U všech krajů došlo v posledních 3 letech k růstu úrovně mezd, jedinou výjimkou je Praha v nepodnikatelské sféře.

Graf 3: Vývoj mediánu průměrného měsíčního hrubého platu – podnikatelská sféra

Graf 4: Vývoj mediánu průměrné měsíční hrubé mzdy – nepodnikatelská sféra

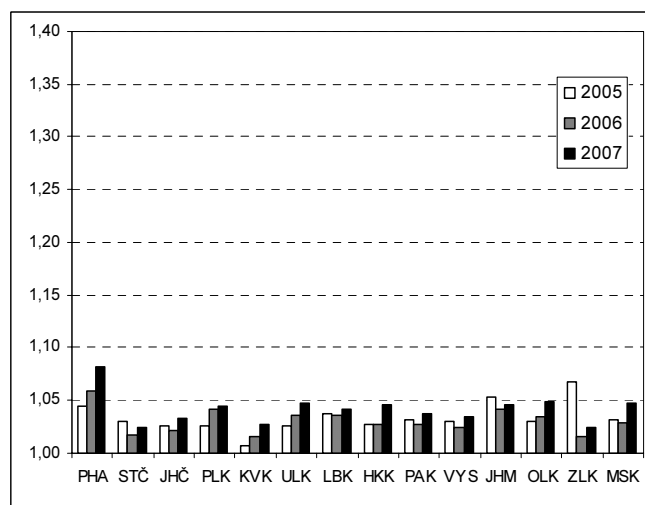
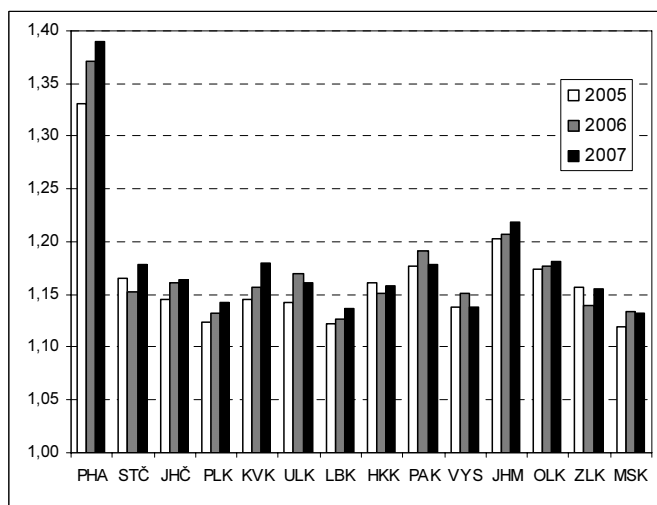
Tabulka 3: Mediány hrubých měsíčních mezd a platů v krajích v 1. – 2. čtvrtletí 2007
(kraje uspořádány vzestupně podle roku 2007 zvláště pro obě hospodářské sféry)

		v Kč		
		2005	2006	2007
Podnikatelská sféra				
1	KVK	15 137	16 124	17 261
2	PAK	15 296	16 083	17 365
3	HKK	16 106	16 263	17 650
4	VYS	15 569	16 712	17 701
5	JHČ	16 009	16 306	17 863
6	ZLK	16 162	16 908	17 924
7	OLK	15 571	16 609	18 069
8	JHM	16 059	17 167	18 355
9	ULK	16 725	17 393	18 618
10	LBK	16 403	17 953	18 827
11	MSK	16 953	17 962	19 167
12	PLK	17 163	18 417	19 571
13	STČ	17 872	18 756	20 515
14	PHA	21 821	24 147	25 402
Nepodnikatelská sféra				
1	PAK	18 073	19 228	20 321
2	ZLK	18 241	19 228	20 706
3	LBK	18 354	19 390	20 728
4	VYS	18 118	19 242	20 761
5	ULK	18 377	18 943	20 785
6	MSK	18 297	19 424	21 107
7	OLK	18 867	19 815	21 130
8	JHM	18 543	19 640	21 200
9	STČ	18 685	19 810	21 222
10	JHČ	18 643	19 542	21 275
11	HKK	18 838	19 883	21 442
12	KVK	18 986	19 763	21 708
13	PLK	18 983	20 089	21 742
14	PHA	23 048	24 242	24 033

Posoudit dále rozdíly v rozrůznění souborů mezd podle hospodářských sfér umožňují následující 2 dvojice grafů. Porovnávají průměrné a mediánové hodnoty. Opět je zřetelné výraznější zešíkmení rozložení u mezd v podnikatelské sféře, a to zejména v Praze (graf 5 vlevo), proti mnohem homogennější sféře nepodnikatelské. Srovnání za poslední 3 roky (opět podle prvních pololetí) nemůže ukázat dramatické změny a navíc musíme mít na paměti, že jde o dopočítané odhady z výběrových šetření. Vývoj je poněkud volatilní, přesto převládá růstová tendence. Variabilita roste nejvíce v souboru Prahy, zatímco např. v Moravskoslezském kraji v podnikatelské sféře stagnuje. Za zmínku stojí i poměrně vysoká hodnota poměru v Pardubickém a Karlovarském kraji, které mají nejnižší mediánové mzdy – patrně se zde v nejvyšším decilu vyskytují velmi vysoké mzdy, které zřetelně vychylují průměr.

Graf 5: Poměr průměru a mediánu měsíční hrubé mzdy – podnikatelská sféra

Graf 6: Poměr průměru a mediánu měsíčního hrubého platu – nepodnikatelská sféra

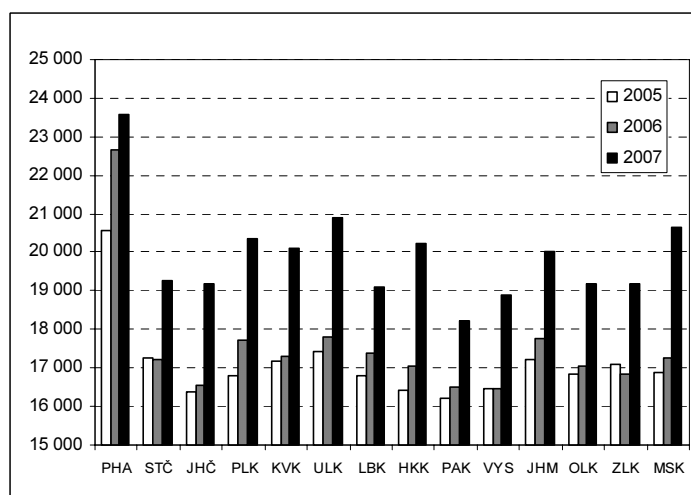
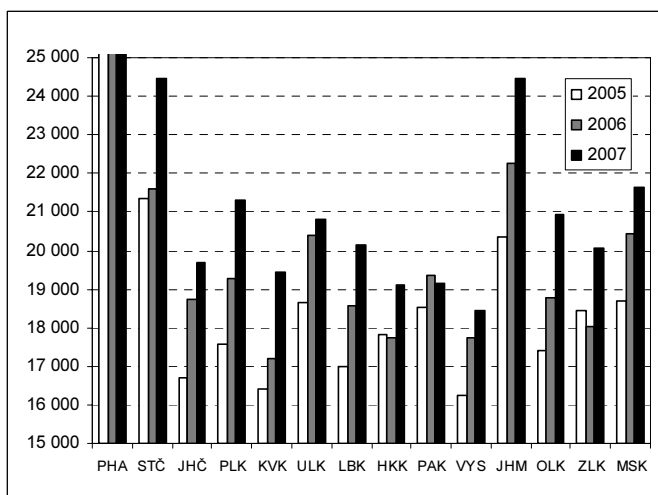

Porovnáme-li kraje podle decilového rozpětí (absolutní rozdíl obou krajních decilů v Kč hrubé měsíční mzdy, resp. platu), je rozrůznění krajů opticky výraznější. Grafy 7 a 8 mají opět stejné osy, v podnikatelské sféře se Praha podle očekávání vymyká ostatním krajům (její hodnoty rozpětí v letech 2005, 2006, 2007 činily 37,9 tis. Kč, 43,1 tis. Kč a 46,3 tis. Kč).

Naopak nejnižší rozpětí (tzn. nejpodobnější vysoké a nízké mzdy) byly v krajích Vysočina, Královéhradeckém, Pardubickém, Karlovarském a Jihočeském – v těchto krajích nepřesáhl rozdíl krajních decilů 20 tisíc Kč. Rozpětí během 3 posledních let vesměs vzrostla, nápadné je „přilepšení“ mezd v prvním pololetí 2007 v nepodnikatelské sféře (a naopak již utlumené v Praze).

Graf 7: Absolutní rozpětí 1. a 9. decilu měsíční hrubé mzdy v Kč – podnikatelská sféra

Graf 8: Absolutní rozpětí 1. a 9. decilu měsíčního hrubého platu v Kč – nepodnikatelská sféra

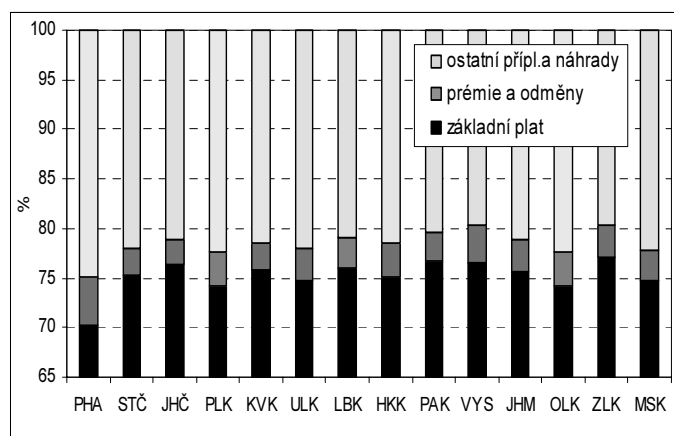
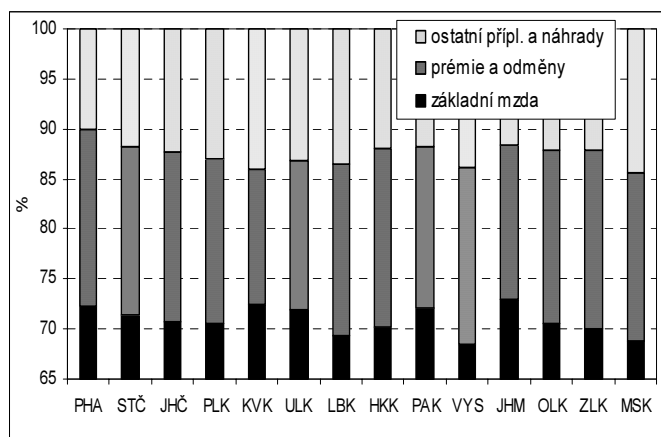
Strukturální statistika mezd umožňuje porovnat kraje i podle jednotlivých složek mezd a platů – v grafech 9 a 10 byly seskupeny do tří kategorií (do kategorie „ostatní“ v horní části sloupků byly sečteny 4 položky: příplatky za přesčas, ostatní příplatky, náhrady a odměny za pohotovost). Podíl základní mzdy v procentech ve všech krajích přesahuje úroveň aspoň 68,5 % (minimální hodnota v kraji Vysočina v podnikatelské sféře), osa Y v obou grafech nezačíná od nuly!

Porovnání obou hospodářských sfér ukazuje vyšší podíl základních mezd v nepodnikatelské sféře (kromě Prahy). Dále je zřejmé nápadně vyšší použití prémie a odměn v podnikatelské sféře, zatímco v nepodnikatelské ve všech krajích podíl ostatních příplatků a náhrad dosahoval alespoň 20 %.

Podíl odměn a prémie v podnikatelské sféře se mezi kraji příliš nelišil – pohyboval se mezi 13 a 18 %, zajímavé je pořadí krajů: největší podíl byl v kraji Zlínském 17,9 %, Královéhradeckém, v Praze 17,8 % a na Vysočině 17,7 % atd., nejméně v kraji Karlovarském 13,5 %.

Graf 9: Složení mezd v % v 1. - 2. čtvrtletí 2007 – podnikatelská sféra

Graf 10: Složení platů v % v 1. - 2. čtvrtletí 2007 – nepodnikatelská sféra

Z třídění strukturální statistiky mezd podle krajů a charakteristik zaměstnanců je k dispozici např. druh zaměstnání, věk, dosažené vzdělání a pohlaví. V dalším textu vybíráme opět mediánové hodnoty, a to pouze pro podnikatelskou sféru, neboť platy v nepodnikatelské sféře jsou v těchto tříděních podle krajů diferencovány velmi nevýrazně (variační koeficient nepřekračuje 10 %). V těchto tříděních se používá hodinový výdělek ve 2. čtvrtletí – zvolili jsme opět data pro rok 2007.

Mediány hodinových výdělků podle 9 hlavních skupin klasifikace zaměstnání (KZAM-R) jsou sestaveny v tabulce 4, pod tabulkou jsou pro srovnání i mediány hodinových výdělků v nepodnikatelské sféře celkem (ty jsou kromě Prahy vyšší, ovšem průměry výdělků jsou v nepodnikatelské sféře nižší z důvodu homogennějších souborů, viz např. tabulku 2).

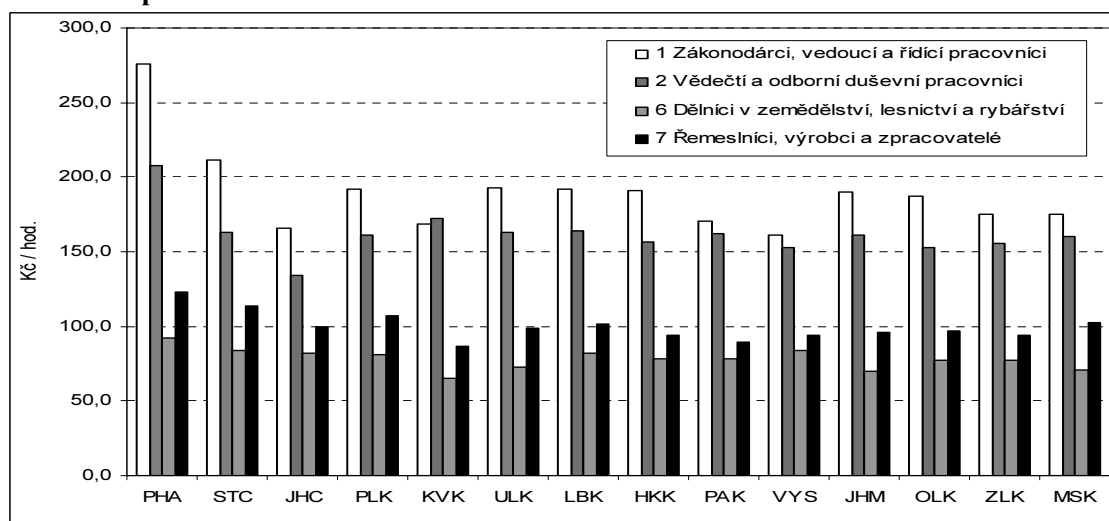
Tabulka 4: Mediány hodinových výdělků podle hlavních tříd zaměstnání v krajích ve 2. čtvrtletí 2007 - podnikatelská sféra

Hlavní třída zaměstnání KZAM-R:	Kč /hod.													
	PHA	STČ	JHČ	PLK	KVK	ULK	LBK	HKK	PAK	VYS	JHM	OLK	ZLK	MSK
1 Zákodárci, ved. a řídicí pracovníci	275,8	211,2	165,6	192,3	168,2	192,7	192,3	190,8	170,8	161,3	190,3	187,0	175,1	175,5
2 Vědečtí a odborní duševní pracovníci	207,5	163,3	133,9	161,5	172,0	163,2	163,6	156,7	162,5	153,1	161,6	152,8	155,2	160,0
3 Techničtí (zdrav., pedagog.) pracovníci	158,6	138,3	125,0	128,4	123,5	124,3	125,4	118,8	120,7	120,5	130,7	122,0	121,4	126,9
4 Nižší administrativní pracovníci	114,8	101,0	92,4	95,1	85,7	93,0	93,6	93,1	90,8	90,6	93,2	90,7	92,7	89,1
5 Provozní prac. ve službách a obchodu	80,7	68,4	65,1	69,6	75,0	68,1	67,1	66,7	67,6	72,2	68,8	65,4	62,5	65,0
6 Dělníci v zemědělství, les. a rybářství	92,5	83,5	81,8	81,4	65,0	72,9	82,1	78,2	78,4	84,0	69,6	77,5	77,7	70,7
7 Řemeslníci, výrobci a zpracovatelé	122,8	113,9	99,6	107,0	86,8	99,0	101,8	94,5	89,4	94,5	95,6	96,9	94,3	102,8
8 Obsluha strojů a zařízení	120,0	109,3	92,0	101,1	98,1	96,9	102,7	91,9	92,1	96,3	93,6	92,5	93,1	104,0
9 Pomocní a nekvalifikovaní pracovníci	77,0	72,3	70,7	67,8	62,0	69,2	73,9	72,6	71,3	72,5	63,0	67,5	67,1	66,8
C E L K E M - podnikatelská sféra	139,3	112,3	98,5	105,6	92,6	101,6	104,5	97,6	96,0	95,5	101,1	99,3	97,6	104,3
pro srovnání:														
C E L K E M - nepodnikatelská sféra	135,0	116,9	118,4	121,0	120,9	117,2	115,3	120,4	113,8	115,0	117,8	117,8	113,7	118,4

V grafu 11 jsou sestaveny jen krajské hodnoty těch čtyř hlavních tříd zaměstnání, které měly nejvyšší mezikrajskou variabilitu (v tabulce jsou zvýrazněny). V pořadí logicky vysoce dominují mediánové výdělky v 1. hlavní třídě zaměstnání a zaostávají manuální profese. Nízké výdělky pomocných a nekvalifikovaných pracovníků se podobají sociálním dávkám, což vede k jednomu z problémů české ekonomiky – nízké motivaci pracovat a vysoké dlouhodobé nezaměstnanosti.

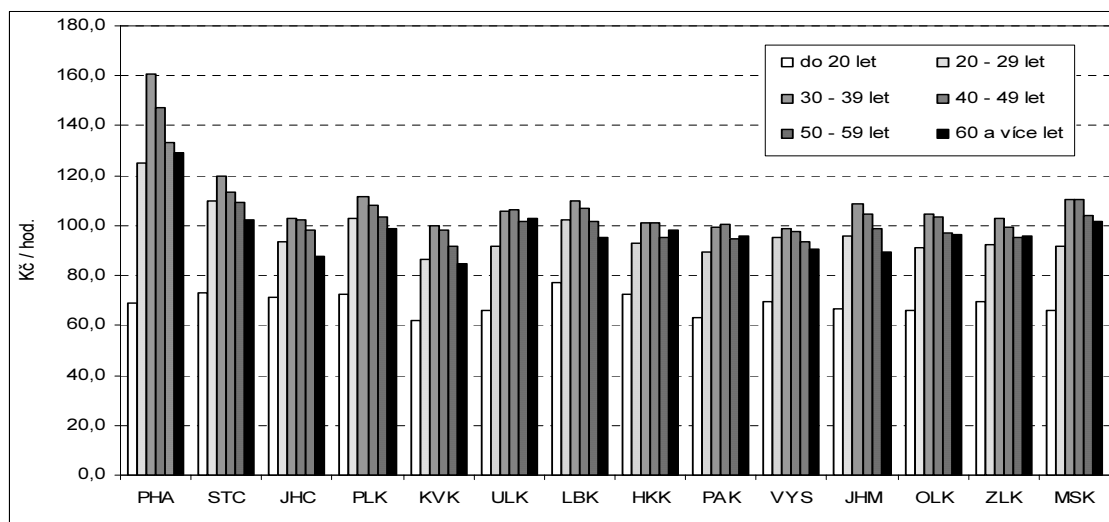
Vysvětlit mezikrajskou diferenciaci by vyžadovalo velmi detailní rozbor podmínek poptávky a nabídky na místních trzích práce, vč. dojížděky za prací a charakteristik podnikatelských subjektů v krajích. Náročný by musel být i rozbor toho, do jaké míry jsou místní trhy práce uzavřené a výdělkové hladiny podle profesí, odvětví, věku atd. se ovlivňují navzájem.

Graf 11: Mediány hodinových výdělků ve 2. čtvrtletí 2007 podle vybraných tříd zaměstnání – podnikatelská sféra

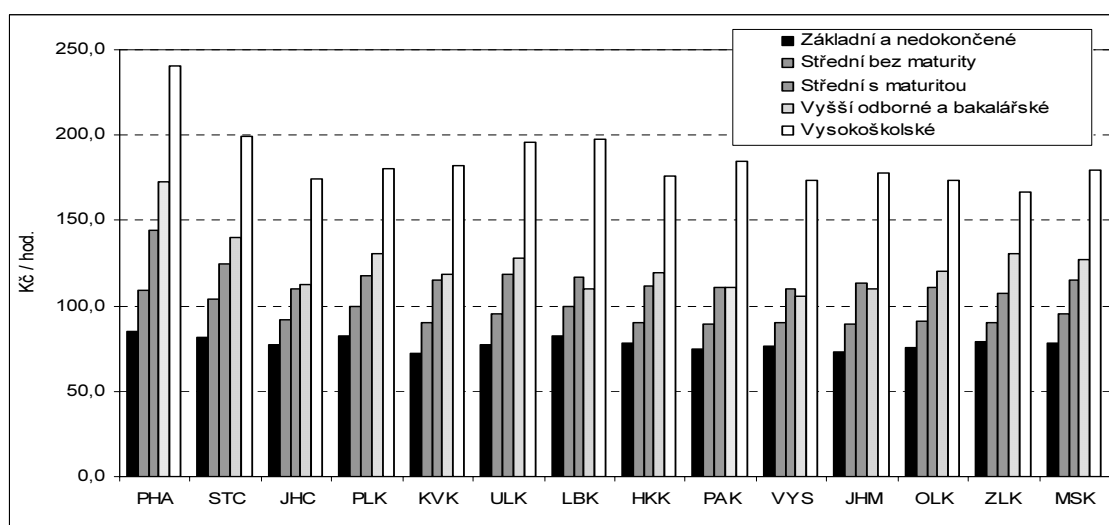
Diferenciace výdělkových hladin podle věku (graf 12) má v podnikatelské sféře typický model s náběhem k nejlépe placeným věkovým skupinám třicátníků a čtyřicátníků a následným pozvolným poklesem. (V nepodnikatelské sféře je tento model odlišný – úroveň výdělků plynule roste s odpracovanými roky a je zpravidla nejvyšší u šedesátníků – před odchodem do důchodu. Diferenciace mezi kraji je malá).

Graf 12: Mediány hodinových výdělků ve 2. čtvrtletí 2007 podle věkových skupin – podnikatelská sféra

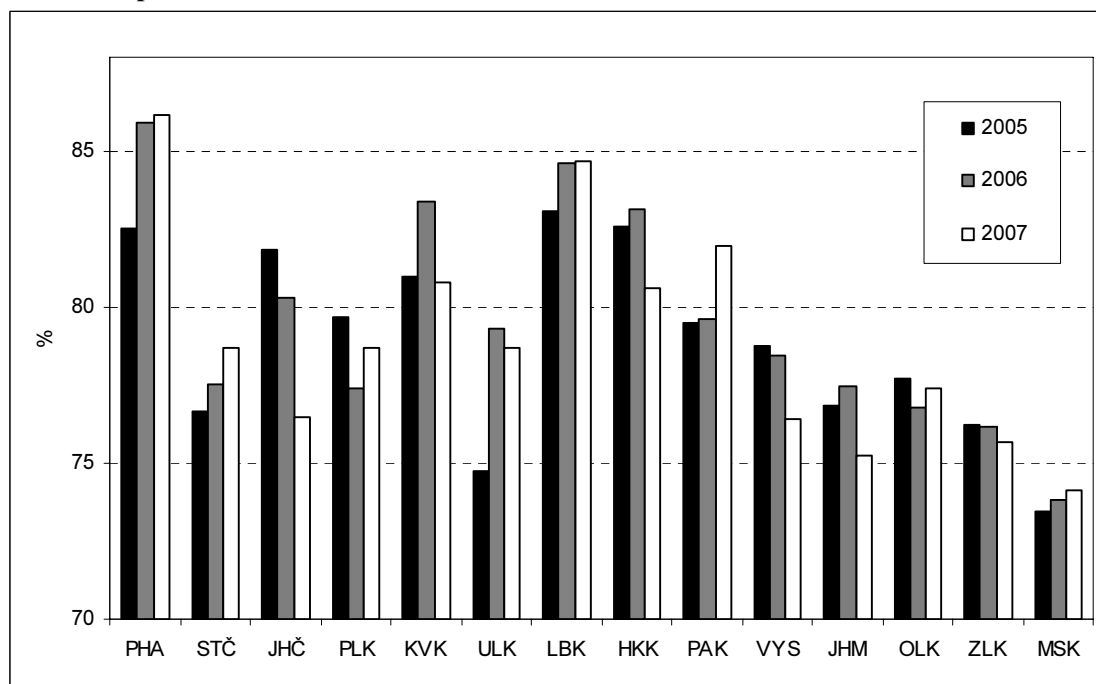
Diferenciace výdělkových hladin podle dosaženého vzdělání (opět podle mediánů v podnikatelské sféře, graf 13) má zřejmou strukturu, přičemž ale v některých krajích střední vzdělání s maturitou dostihuje nebo i předstihuje následující kategorii vzdělání „vyšší odborné a bakalářské“ (v kraji Libereckém, Pardubickém, Vysočině a Jihomoravském). Mezikrajská variabilita je opět velmi nízká - variační koeficient nepřekračuje 10 % kromě kategorie „vyšší odborné a bakalářské“ vzdělání (13,4 %). Následující „vysokoškolské“ má 9,6 %. Pozoruhodné jsou poměrně vysoké hodnoty mediánů u vysokoškoláků v Ústeckém, Libereckém, Pardubickém kraji a dalších – působí zde zřejmě nedostatek osob s tímto vzděláním na zdejším trhu práce a tudíž potřeba motivovat je vyššími výdělky (před rokem 1989 to bylo v bývalém Severočeském kraji obvyklé). Tento závěr by bylo ale třeba prověřit korelacemi s dalšími ukazateli.

Graf 13: Mediány hodinových výdělků ve 2. čtvrtletí 2007 podle vzdělání – podnikatelská sféra

Pohled na mezikrajské rozdíly mediánů hodinových výdělků zakončíme porovnáním souborů zaměstnaných mužů a žen. Tentokrát je možno do grafu zahrnout i vývojové hledisko. Výdělky žen jsou vyjádřeny jako podíl z výdělku mužů v procentech - muži měli výdělky vždy a ve všech krajích vyšší. Hodnoty mediánů hodinových výdělků pro podnikatelskou i nepodnikatelskou sféru (pro 2. čtvrtletí 2007) jsou v tabulce 5. Tabulka dokládá, že variabilita poměrů podle krajů je v nepodnikatelské sféře velmi nízká, proto graf 14 ilustruje opět jen sféru podnikatelskou. Diferenciace podílů a jejich trendů je zde na první pohled velmi pestrá, rozdíly jsou však většinou v řádu jednotek procent. Pro hlubší závěry by bylo opět nutno použít delší řady, ověřit možný vliv výběrových chyb a zejména analyzovat rozdíly ve struktuře zaměstnanosti mužů a žen a další faktory podle krajů. Je zjevné, že čím vyšší je „kvalifikační profil“ zaměstnanosti a poptávka po pracovních silách, tím je rozdíl výdělků mužů a žen menší (viz Praha a opět Liberecký kraj – srovnej graf 13). Naproti tomu nejnižší poměr mediánových výdělků, navíc ustálený v čase, má Moravskoslezský kraj, kde ženy tradičně pracují v obslužných profesích doplňujících těžký průmysl.

Graf 14: Poměr mediánů hodinových mezd žen k mužům (v %) v letech 2005 – 2007 (2. čtvrtletí) - podnikatelská sféra

Tabulka 5: Mediány hodinových výdělků podle pohlaví a jejich poměr – 2. čtvrtletí 2007

	Kč/hod.													
	PHA	STČ	JHČ	PLK	KVK	ULK	LBK	HKK	PAK	VYS	JHM	OLK	ZLK	MSK
Podnikatelská sféra														
Muž	147	122	109	116	102	110	111	108	104	106	113	108	109	115
Žena	127	96	83	91	82	86	94	87	85	81	85	84	82	85
Poměr Ž/M (%)	86,2	78,7	76,5	78,7	80,8	78,7	84,7	80,6	82,0	76,4	75,3	77,4	75,7	74,1
Nepodnikatelská sféra														
Muž	154	134	135	139	143	136	131	140	126	131	135	128	136	139
Žena	126	110	110	115	111	111	110	112	110	110	112	113	107	112
Poměr Ž/M (%)	82,2	82,1	81,5	82,7	77,4	81,9	83,8	80,3	86,9	83,9	82,7	87,7	79,0	80,4